

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан)

ФСП

(назва інституту/факультету)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Права людини на свободу слова, вираження поглядів і
інформації**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

спеціальність

Право 081

освітня програма

Право 081

(ОПП/ОНП, назва)

форма навчання

денна

(денна/заочна)

Ухвалено методичною комісією

(назва інституту/факультету)

Протокол від ____ 20__ р. № ____

Голова методичної комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Київ – 2020

Робоча програма кредитного модуля Права людини на свободу слова, вираження поглядів і інформації, складена відповідно до програми навчальної дисципліни Права людини на свободу слова, вираження поглядів і інформації.

Розробник робочої програми:

в.о. зав. каф. Публічного права, д.ю.н., доцент,
Маріц Дарія Олександрівна

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри

(повна назва кафедри)

Протокол від « ____ » _____ 20__ року № ____

Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

1. Опис кредитного модуля

Рівень ВО, спеціальність, освітня програма, форма навчання	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Рівень ВО <i>перший (бакалаврський)</i>	Назва дисципліни <i>(Права людини на свободу слова, вираження поглядів і інформації)</i>	Лекції <u>24</u> год.
Спеціальність <i>(081 Право)</i>	Цикл <i>(професійної підготовки)</i>	Практичні (семінарські) <u>24</u> год.
Освітня програма <i>(081 Право)</i>	Статус кредитного модуля <i>(вибірковий)</i>	Лабораторні роботи (не передбачено)
		Самостійна робота _____ год., у тому числі на виконання індивідуального завдання _____ год.
	Семестр 5/7	Індивідуальне завдання <i>(вид)</i>
Форма навчання <i>(денна)</i>	Кількість кредитів (годин) 4 кредити ЄКТС (120 годин)	Вид та форма семестрового контролю <i>(залік; письмовий)</i>

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є формування у студентів здатностей:

- «діяльність» + «об'єкт діяльності»;
- «діяльність» + «об'єкт діяльності»;
- _____

Мета кредитного модуля визначається через перелік компетентностей (здатностей вирішувати певні завдання), які має продемонструвати студент після засвоєння кредитного модуля.

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання :

уміння:

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Тема 1. Право на свободу слова та інформації: концептуальні засади.		2	2		5
Тема 2. Право на свободу вираження поглядів за національним та міжнародним законодавством.		2	2		5
Тема 3. Обмеження права на свободу вираження поглядів на матеріалах практики ЄСПЛ.		2	2		5
Тема 4. Суспільна мораль та етика у професійній діяльності виробників, поширювачів інформації (журналісти, видавці, ЗМІ, інформаційні агентства).		2	2		5
Тема 5-6. Право на інформацію та його зміст. Інформаційні відносини.		2	2		10
Модульна контрольна робота № 1					
Модуль 2					
Тема 7 Забезпечення прав на свободу думки і слова журналістів та ЗМІ.		2	2		7
Тема 8 Правові засади діяльності інформаційних агентств.		2	2		6
Тема 9 Правове регулювання видавничої справи.		2	2		6
Тема 10 Право людини на прайвесі та «суспільний інтерес»: співвідношення понять.		2	2		7
Тема 11 Захист честі, гідності, ділової репутації за поширення недостовірної інформації у ЗМІ та Інтернет.		2	2		7
Тема 12 Види відповідальності журналістів, ЗМІ за поширення недостовірної інформації та підстави звільнення від відповідальності.	2	2			7

1	2	3	4	5	6
Модульна контрольна робота № 2					
<i>Залік</i>				2	
Всього годин	120	24	24	2	70

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	<p>Тема 1. Право на свободу слова та інформації: концептуальні засади. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепція природних прав людини. 2. Свобода слова як конституційна цінність. 3. Право на інформацію та вираження поглядів: загальнотеоретичні засади. 4. Свобода вираження поглядів у період конфлікту (війни): проблеми правового регулювання. <p>Література: <i>Основна:</i> <i>Додаткова:</i></p>
2	<p>Тема 2. Право на свободу вираження поглядів за національним та міжнародним законодавством. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика правового регулювання свободи слова та вираження поглядів за вітчизняним законодавством. 2. Європейські стандарти щодо свободи висловлювань. 3. Міжнародні стандарти щодо свободи вираження поглядів. <p>Література: <i>Основна:</i> <i>Додаткова:</i></p>
3	<p>Тема 3. Обмеження права на свободу вираження поглядів на матеріалах практики ЄСПЛ. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «обмежень» у праві. 2. Межі здійснення прав на свободу вираження поглядів. 3. Роль практики ЄСПЛ та її значення для вітчизняного судочинства. 4. Обмеження свободи висловлювання та обмеження свободи доступу до інформації за Йоганнесбурськими принципами 1995 року. <p>Література: <i>Основна:</i> <i>Додаткова:</i></p>
4	<p>Тема 4. Суспільна мораль та етика у професійній діяльності виробників, поширювачів інформації (журналісти, видавці, ЗМІ, інформаційні агентства). <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «моралі», «моральності» у правових відносинах. 2. Правове регулювання «суспільної моралі». 3. Морально-етичні регулятори професійної діяльності виробників,

	<p>поширювачів інформації.</p> <p>Література: Основна: Додаткова:</p>
5-6	<p>Тема 5-6. Право на інформацію та його зміст. Інформаційні відносини. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття права на інформацію. Види інформації. 2. Правові засади доступу до публічної інформації. 3. Поняття інформаційних відносин та їх зміст. 4. Правове регулювання реклами в інформаційних відносинах. <p>Література: Основна: Додаткова:</p>
7	<p>Тема 7 Забезпечення прав на свободу думки і слова журналістів та ЗМІ. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові засади діяльності засобів масової інформації та Інтернет-ЗМІ. 2. Правовий статус журналіста. 3. Захист авторських прав журналістів. 4. Обмеження свободи масової інформації. 5. Принципи забезпечення на свободу слова журналістів (на матеріалах Резолюції № 2 Свободи журналістів і права людини, Прага, 7-8 грудня 1994 року; Резолюції 1239 (2001) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Свобода вираження поглядів та переконань і функціонування парламентської демократії в Україні». <p>Література: Основна: Додаткова:</p>
8	<p>Тема 8 Правові засади діяльності інформаційних агентств. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та правове регулювання інформаційної діяльності. 2. Інформаційні агентства як суб'єкти інформаційної діяльності. Суб'єкти діяльності інформаційних агентств та їх правовий статус. 3. Порядок заснування, реєстрації, припинення інформаційних агентств. 4. Продукт інформаційного агентства. 5. Міжнародна діяльність інформаційних агентств. <p>Література: Основна: Додаткова:</p>
9	<p>Тема 9 Правове регулювання видавничої справи.</p>
10	<p>Тема 10 Право людини на прайвесі та «суспільний інтерес»: співвідношення понять. <i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «права на прайвесі» та його зміст. 2. Поняття «суспільний інтерес», «право на визнання інформації суспільно необхідною». 3. Межі здійснення права на прайвесі. <p>Література: Основна:</p>

	Додаткова:
11	<p>Тема 11 Захист честі, гідності, ділової репутації за поширення недостовірної інформації у ЗМІ та Інтернет.</p> <p><i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття честь, гідність, ділова репутація: теоретичні засади правового регулювання. 2. Поняття та зміст «недостовірної» та «негативної» інформації: їх співвідношення. 3. Дифамація: основні концепції законодавства про захист репутації. Підходи ЄСПЛ у вирішенні справ про захист честі, гідності, ділової репутації. 4. Способи захисту честі, гідності, ділової репутації. <p>Література: Основна: Додаткова:</p>
12	<p>Тема 12 Види відповідальності журналістів, ЗМІ за поширення недостовірної інформації та підстави звільнення від відповідальності.</p> <p><i>Перелік основних питань лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості та види відповідальності за поширення недостовірної інформації в Інтернет та ЗМІ. 2. Підстави звільнення від відповідальності за поширення недостовірної інформації. <p>Література: Основна: Додаткова:</p>

5. Практичні заняття

Основні завдання циклу практичних занять з навчальної дисципліни «Права людини на свободу слова, вираження поглядів і інформації» направлені на опанування студентами ґрунтовних теоретичних знань, формування у них практичних навичок для самостійного розв'язання питань, пов'язаних із правовим регулюванням свободи слова в Україні, а також застосування практики ЄСПЛ у зазначених правових відносинах. Застосування елементів дуального навчання під час вивчення навчальної дисципліни на підставі укладеного договору між КПІ імені Ігоря Сікорського та Асоціацією мовців, видавців «Новомедіа» передбачає поглиблену практичну складову на базі контрагента у кількості 6 практичних занять.

№ з/п	Назва теми заняття
1	Право на свободу слова та інформації: концептуальні засади.
2	Право на свободу вираження поглядів за національним та міжнародним законодавством.
3	Обмеження права на свободу вираження поглядів на матеріалах практики ЄСПЛ.
4	Суспільна мораль та етика у професійній діяльності виробників, поширювачів інформації (журналісти, видавці, ЗМІ, інформаційні агентства).
5-6	Право на інформацію та його зміст. Інформаційні відносини.
7	Забезпечення прав на свободу думки і слова журналістів та ЗМІ.
8	Правові засади діяльності інформаційних агентств.
9	Правове регулювання видавничої справи.

10	Право людини на прайвесі та «суспільний інтерес»: співвідношення понять.
11	Захист честі, гідності, ділової репутації за поширення недостовірної інформації у ЗМІ та Інтернет.
12	Види відповідальності журналістів, ЗМІ за поширення недостовірної інформації та підстави звільнення від відповідальності.

6. Самостійна робота

<i>№ з/п</i>	<i>Назви тем і питань, що виноситься на самостійне опрацювання та посилання на навчальну літературу</i>	<i>Кількість годин СРС</i>
1	<p>Тема 1 Право на свободу слова та інформації: концептуальні засади.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Проаналізувати законопроекти «Про медіа» та концепцію проекту Закону «Про протидію дезінформації». Підготувати письмовий висновок із перевагами та недоліками зазначених проектів Законів на противагу до існуючого законодавства у цій сфері.</p> <p>Література:</p> <p>1. Проект Закону «Про медіа» від 27.12.2019 № 2693. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67812</p> <p>2. Концепція проекту Закону «Про протидію дезінформації». http://mkms.gov.ua/files/InformPolityka.pdf</p>	
2	<p>Тема 2 Право на свободу вираження поглядів за національним та міжнародним законодавством.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Проаналізувати ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основних свобод у контексті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свободи слова під час збройних конфліктів; - ознаки висловлювань, які не захищає стаття про свободу слова. <p>Література:</p> <p>1. Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004</p>	
3	<p>Тема 3 Обмеження права на свободу вираження поглядів на матеріалах практики ЄСПЛ.</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Проаналізувати справу «Пасторс проти Німеччини» (заява № 55225/14). Визначити співвідношення між «зловживанням правом» та висловлюваннями, які не захищає Конвенція про захист прав людини та основних свобод.</p> <p>Література:</p> <p>1. Справа «Пасторс проти Німеччини» (заява № 55225/14). https://www.echr.com.ua/translation/sprava-pastors-proti-nimechchini/</p>	
4	<p>Тема 4 Суспільна мораль та етика у професійній діяльності виробників, поширювачів інформації (журналісти, видавці, ЗМІ, інформаційні агентства).</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Підготувати реферат на тему: «Захист суспільної моралі: що не варто публікувати журналістам?»</p>	

	<p>Література: 1. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003 № 1296-IV. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15</p>	
5-6	<p>Тема 5-6 Право на інформацію та його зміст. Інформаційні відносини. Завдання: 1. Наприкінці року по телебаченню повідомили, що всі борги по зарплаті працівникам бюджетної сфери погашені. У той же час у деяких районах Волинської області вчителі оголосили страйк у зв'язку з невивплатою заробітної плати за останні чотири місяці. Журналіст Сухінін звернувся до адміністрації Волинської області з проханням надати йому документи, що містять докладні відомості про використання бюджетних коштів області за минулий рік. Йому в цьому проханні відмовили, посилаючись на те, що запитувана інформація є обмеженою у доступі. Журналісти написали скаргу до Національної спілки журналістів України. Вирішіть справу. Дайте правову оцінку ситуації¹.</p>	
7	<p>Тема 7 Забезпечення прав на свободу думки і слова журналістів та ЗМІ. Завдання: 1. У телепрограмі «Наука: реалії сьогодення», що транслювалась на Першому національному каналі українського телебачення, доктор біологічних наук, професор Гончарук міркував про вплив Чорнобильської аварії на здоров'я дітей, що проживають в ураженій 30-кілометровій зоні. Наприкінці він сказав: «...а взагалі, шановні чорнобильці, я раджу вам на час вивезти своїх дітей з прилеглих до АЕС територій, оскільки станція продовжує димити, а в її роботі виявлені неполадки». Ведучий телепрограми Шинкарук підтримав вченого, відзначивши його значний внесок у дослідження біологічних проблем заражених територій після вибуху на Чорнобильській АЕС. Наступного дня після виходу телепередачі у ефір, глави адміністрацій Чернігівської області України та Гомельської області Республіки Білорусь вимагали від керівництва Першого національного негайно спростувати брехливу інформацію, яка вводить в оману постраждале населення і покарати ведучого Шинкарука. Професор Гончарук і журналіст Шинкарук відмовилися від спростування наданої інформації, посилаючись на публікації в пресі та власні погляди. Чи допущені у цьому випадку зловживання свободою масової інформації?²</p>	
8	<p>Тема 8 Правові засади діяльності інформаційних агентств. Завдання: 1. На закритому хімічному підприємстві, яке розташоване в межах міста і яке знаходиться поблизу від державного кордону, в результаті аварії стався викид шкідливих речовин в атмосферу. Міська адміністрація вжила необхідних заходів з евакуації громадян із заражених територій і запобігла витоку небажаної інформації про аварію. При цьому вона заборонила керівництву підприємства передавати вітчизняним та зарубіжним ЗМІ</p>	

¹ Нашинець-Наумова А.Ю. Практикум з інформаційного права. Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство». К. 2014. С. 11.

² Там само. С. 14.

	<p>інформацію про масштаби аварії та відомості, що стосуються життя населених пунктів, які входять в зону досяжності поширення шкідливих речовин. Водночас адміністрація, приймаючи таке рішення, посилалася на закритість виробництва хімічного підприємства. Проаналізуйте ситуацію³.</p>	
9	<p>Тема 9 Правове регулювання видавничої справи. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Видавнича група «Фламмаріон» видала книгу з секретною медичною історією колишнього Президента Франції (зокрема те, що він був хворий на рак і приховував це близько 10 років, перебуваючи на посаді президента). Книга вийшла через 9 днів після смерті президента, і його сім'я подала позов до суду на видавничу групу «Фламмаріон». Яке рішення має прийняти суд з точки зору норм міжнародного права⁴? 	
10	<p>Тема 10 Право людини на приватне життя та «суспільний інтерес»: співвідношення понять. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розмежувати поняття «публічна особа», «публічність». 2. Проаналізувати справу «Маріна проти Румунії» (заява № 50469/14). 3. Правові засади спостереження (нагляду) на робочому місці у контексті ст. 8 Європейської конвенції з прав людини. Проаналізувати практику національних судів та ЄСПЛ у контексті втручання в «приватне життя» на робочому місці. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 № 361-ІХ. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20 2. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» від 26.06.2015 № 417. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15/ed20170531#n39 3. Справа «Маріна проти Румунії» (заява № 50469/14). https://www.echr.com.ua/translation/sprava-marina-proti-rumuni%D1%97/ 	
11	<p>Тема 11 Захист честі, гідності, ділової репутації за поширення недостовірної інформації у ЗМІ та Інтернет. Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати правовий аналіз справі «С14» проти «Громадське» на захист честі, гідності та ділової репутації. 2. Проаналізувати статистику, за останні 5 років, щодо країн із найжорсткішою цензурою (підготувати інформацію у письмовому вигляді). <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єдиний державний реєстр судових рішень. Справа № 910/10429/18 від 06.08.2019 р. за позовом Громадської організації «Січ-С14» до Громадської організації «Громадське Телебачення» про визнання 	

³ Там само. С. 8.

⁴ Там само. С. 12.

	недостовірною інформації та зобов'язання вчинити дії. http://reyestr.court.gov.ua/Review/83457233	
12	<p>Тема 12 Види відповідальності журналістів, ЗМІ за поширення недостовірної інформації та підстави звільнення від відповідальності.</p> <p>Завдання: 1. Дати письмовий правовий висновок щодо рішення у справі № 2-777/11 від 11 квітня 2011 р. м. Рівне.</p> <p>Література: 1. Справа № 2-777/11 від 11 квітня 2011 р https://protocol.ua/ua/vstanovivshi_rozповsyudgennya_nedostovirnoi_negativnoi_informatsii_sud_zobov_yazav_vidpovidacha_tsyu_informatsiyu_sprostuvati_ta_vidshkoduvati_moralnu_shkodu/</p>	

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Права людини на свободу слова, вираження поглядів і інформації» є однією із форм навчання. Основний зміст індивідуальних завдань полягає у самостійній роботі здобувача вищої освіти над поставленим завданням. У процесі виконання індивідуального завдання здобувач має продемонструвати як теоретичні знання, навички правозастосування, творчий, нетривіальний підхід для досягнення мети, а також дослідницькі (наукові) навички.

Основні цілі індивідуальних завдань:

- проводити збір інформації з різних джерел та аналізувати її;
- формулювати власні обґрунтовані судження;
- вміти аналізувати суспільні процеси (у контексті поставленої проблеми) та пропонувати шляхи її розв'язання;
- вміти формувати обґрунтовані правові висновки;
- складати процесуальні документи;
- надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів осіб.

До основних видів індивідуальних завдань відноситься: творче завдання (есе); підготовка наукового висновку (на підставі матеріалів судової практики); казуси; підготовка наукової статті, тез доповіді; аналітична робота (аналіз законодавства; законопроектів, судової практики).

8. Контрольні роботи

Навчальним планом передбачено написання 2 модульних контрольних робіт. Модульна контрольна робота (далі – МКР) виконується особисто здобувачем вищої освіти під час аудиторних занять, на яку відводиться 45 хвилин. Основна ціль МКР є перевірка засвоєних знань здобувачем за кредитним модулем. Структура МКР передбачає: теоретичні питання, тестові питання, практичне завдання. Оцінювання результатів за МКР здійснюється відповідно до РСО навчання.

9. Рейтингова система оцінювання результатів навчання⁵

Наводиться опис РСО (контрольних заходів та їхні вагові бали, критерії оцінювання результатів навчання(опис – бали) та умови допуску до семестрової атестації. Опис РСО можна надати у вигляді додатка до робочої програми.

⁵ Вимоги до РСО та методика її складання надані у Положенні про рейтингову систему оцінювання результатів навчання студентів / Уклад.: В. П. Головенкін. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 20 с.

10. Методичні рекомендації

Навчальна дисципліна «Права людини на свободу слова, вираження поглядів і інформації» відноситься до Сертифікатної програми кафедри публічного права «Права людини та їх захист». Між кафедрою публічного права та Асоціацією «Новомедія» укладено договір п. 2.1. якого передбачено елементи дуального навчання. Це означає, що здобувачі в межах 6 практичних занять проходять навчання на базі контрагента. Основний зміст такого навчання полягає у посиленні практичної підготовки здобувачів та підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері прав людини на свободу слова. Дуальний підхід у навчання за вказаною навчальною дисципліною адаптовано під сучасні потреби ринку праці, що дозволяє роботодавцю формувати освітню траєкторію здобувача таким чином, щоб він був у майбутньому затребуваним фахівцем.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни можуть використовуватися: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейси, презентації, рольові ігри, дидактичні ігри, банки візуального супроводження навчального процесу, тощо.

При цьому, викладачу потрібно враховувати рівень студентів, кількість студентів в групах, бажання їх приймати участь в тому чи іншому виді методик.

Проблемні лекції покликані сприяти логічному мисленню студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте, лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, змушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції повинні бути побудовані так, щоб передбачити можливість викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції, як правило, проводяться як частина заняття-дослідження з кінцевою постановкою конкретного науково-дослідного завдання невеликого за обсягом і складністю.

Робота в малих групах проводиться з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних завдань. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично – семінарські заняття за формою і змістом, створює можливість для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Така форма навчання використовується також з метою більш ґрунтовного засвоєння викладеного матеріалу, загострення уваги студентів на особливо важливих аспектах, що містять в собі винесені на розгляд проблемні питання .

Семінари-дискусії (колоквіуми) проводяться для того, щоб сприяти обміну думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвинути мислення, допомогти формуванню поглядів і переконань, виробити вміння формулювати думки й висловлювати їх, вміння прислухатись до точки зору опонентів і «чути їх», навчитись оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки, як метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час використовуються для того, щоб студенти за порівняно невеликий проміжок часу, відштовхуючись від поставленого завдання, могли висловити якнайбільшу кількість ідей і пропозицій по вирішенню озвученої і поставленої проблеми. Обговорити ці ідеї та пропозиції, здійснити їх селекцію. Суть мозкової атаки полягає також в тому, щоб студент, який висловив найбільшу кількість ідей та пропозицій, не тільки дав їх коротку

анотацію, а й за невеликий проміжок часу зміг здійснити селекцію ідей і пропозицій, висловлених іншими учасниками даної форми навчання.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій), може і повинен використовуватися викладачем під час проведення будь-якого виду занять як одна із форм його практичного направлення, що дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд як реальних, так і запропонованих викладачем ситуацій, а також управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації проводяться у формі виступів студентів по результатам виконання письмових завдань, з науково-навчальними тезами, рефератами, доповідями, тощо перед аудиторією, а також використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, демонстрації нових наукових поглядів, оригінальних висновків та пропозицій.

11. Рекомендована література

11.1. Базова

1. Європейська конвенція про права людини : Протокол N11, який передбачає перебудову контрол. механізму, створеного Конвенцією про захист прав і основних свобод людини / Пер. з англ. Є.М.Вишневецького. — Поперед. вид. — Б. м. : Рада Європи, Б. р. — 17 с.
2. У відповідь на виклик Загальної декларації прав людини : Рада Європи та права людини / Кленсі, Дірдре ; The British Council ; Проект «Права людини та інформація: зміцнення ролі бібліотек навчальних закладів МВС України». — Б. м., Б. р. — 15 с.
3. Права людини у міжнародній політиці / [Пер. з англ. Т.Завалій ; Наук. ред., авт. передм. П.Рабінович]. — Львів : Кальварія, [2004]. — 279 с. — (Human rights).
4. Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій : [ООН, Рада Європи, Всесвіт. мед. асоц.] / [Упоряд. Т.Яблонська]. — [К.] : Сфера, [1999]. — 341 с.
5. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. / О. В. Сенаторова ; М-во освіти і науки України. — Київ|с Голембовська О. О. ; Харків : Лисенко І. Б., 2019. — 206 с. — (Програма Європейського Союзу ERASMUS+ 573861-EPP-1-2016-1-EE-EPPKA2-SBHE-JP "European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova" – HRLAW).
6. Захист особи в Європейському суді з прав людини : навч. посіб. : [для студентів галузі знань 08 "Право" спец. 081 "Право" ЛТЕУ, аспірантів та викладачів юрид. спец. ВНЗ, практ. працівників у сфері права] / Б. П. Ратушна ; Центр спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. — Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2019. — 287 с.
7. Права людини в національному та європейському контекстах : підручник / [Петрецька Н. І. та ін.] ; за заг. ред. Н. І. Петрецької, Ю. М. Бисаги ; М-во освіти і науки України, Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". — Ужгород : Гельветика, 2018. — 480 с.
8. Природні права людини як філософська проблема в контексті історико-філософських досліджень : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.05 / Артемчук Микита Дмитрович ; М-во освіти і науки України, Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. — Дніпро, 2018. — 20 с.
9. Інформаційні права людини: міжнародно-правовий захист / П. П. Войтович ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". — Одеса : Гельветика, 2017. — 218 с.
10. Права і свободи людини як об'єкт конституційно-правового регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Фокіна Марія Олександрівна ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2016. — 20 с.

11. Права людини в контексті сучасного суспільствотворення / [М. Г. Вербенський та ін.] ; М-во внутр. справ України, Держ. НДІ МВС України. — Київ ; Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. — 260 с.
12. Правові позиції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та судова практика щодо реалізації права на доступ до публічної інформації. — Київ : К.І.С., 2015. — 170 с.
13. Інформаційні права і свободи людини та їх судовий захист у конституційних нормах країн ЄС (1957-1995 роки вступу) і США / К. С. Полетило ; М-во освіти і науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Л. Українки. — Луцьк : Вежа-Друк, 2014. — 199 с.
14. Обмеження основних прав та свобод людини і громадянина як інститут конституційного права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Стрекалов Андрій Євгенович ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2010. — 20 с.
15. Мораль : (Природа, зміст, історія та норми її) / Гр. Наш. — 2-е вид., репринт. — Прага ; Львів ; Ляйпціг : Вільна спілка, [1923]. — 190 с.
16. Мораль і право в системі соціальних уявлень сучасного суспільства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Євхутіч Ірина Миколаївна ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". — Київ, 2015. — 20 с.
17. Гетьман-П'ятковська Ірина Анатоліївна. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. — К., 2007. — 20 с.
18. Медіа та права дитини : [посіб. для журналістів, створений самими журналістами] / [пер. Ольга Зелінська ; ред. Андрій Кулаков, Ольга Сушицька]. — К. : Інтерньюз-Україна, 2009. — 64 с.
19. Медіа-право : для студ. ф-тів/від-нь журналістики на замовлення проекту ЄС "ЖОРНА" / Наталія Петрова, В'ячеслав Якубенко ; [Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка]. — Київ : Київ. тип., 2007. — 276 с.
20. Інформаційне право в медіа сфері : навч.-метод. посіб. для студентів ден. і заоч. форми навчання / Л. В. Перевалова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". — Харків : НТУ «ХПІ», 2018. — 164 с.
21. Міжнародне інформаційне право: теорія і практика / Пазюк Андрій Валерійович ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. — 446 с.
22. Професійна етика юриста : опор. конспект лекцій, метод. матеріали до семінар. занять та організації самост. роботи, тест. завдання для студентів спец. 081 "Право" ден. та заоч. форм навчання / Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т ; [уклад.: О. П. Тімченко та ін.]. — Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2017. — 67 с.
23. Професійна етика журналістів : [посібник] / Олена Кузнецова ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — 2-е вид., перероб. і допов. — Львів : ПАІС, 2007. — 244 с.
24. Професійна етика юриста : підручник / [В. С. Бліхар та ін. ; за ред. В. С. Бліхара] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. — Львів ; Хмельницький : ХУУП, 2016. — 357 с.
25. Свобода вираження поглядів та проблеми юридичного забезпечення її реалізації в Україні (загальнотеоретичне дослідження) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Ярмол Лілія Володимирівна ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Львів, 2019. — 39 с.
26. Міжнародно-правове регулювання права на свободу вираження поглядів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Мельник Андрій Володимирович ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2019. — 20 с.
27. Правомірне обмеження свободи вираження поглядів: досвід Європейського суду з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Тітко Ельвіра Валентинівна ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — К., 2013. — 20 с.

28. Свобода вираження поглядів: практика Європейського суду щодо України / [Ін-т Медіа Права ; за ред. Т. Шевченка, А. Балацької]. — К. : Фенікс, 2012. — 191 с.
29. Свобода вираження поглядів: практика Європейського Суду з прав людини у порівняльній перспективі. — К. : Реферат, 2005. — 187 с.
30. Свобода інформації в Україні та світі. Теорія та практика / [упоряд. О. М. Павліченко, Р. І. Стадник]. — Харків : Права людини, 2015. — 215 с.
31. Свобода інформації : навч. посіб. для держ. службовців / [пер. з англ. Р. Тополевський]. — К. : Тютюкін, 2010. — 127 с.
32. Свобода інформації в Україні. Удосконалення законодавства і практики / [Харк. правозахисна група]. — Х. : Права людини, 2009. — 178 с.
33. Свобода інформації та право на приватність в Україні, Т. 1. Доступ до інформації: *hic et nunc!*. — Х., 2004. — 212 с. — (Права людини; 34(75)/1).
34. Свобода інформації та виконавча гілка влади : Правові норми, інституції, процедури : Порівнял. аналіз / Гонцяж, Януш, Гнидюк Н. — К. : Міленіум, 2002. — 243 с.

11.2. Допоміжна

1. Конституційне право людини знати свої права та обов'язки в Україні: питання теорії і практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Корнієнко-Зенкова Наталя Миколаївна ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2019. — 24 с.
2. Роль приватного права України в забезпеченні прав людини : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару : (м. Дніпро, 29 листоп. 2019 р.) / М-во внутр. справ України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, Каф. цив. права та процесу ф-ту підгот. фахівців для підрозділів кримін. поліції ; [упоряд.: Юніна М. П.]. — Дніпро : Біла К. О., 2019. — 212 с.
3. Права людини та громадянина в умовах правової модернізації: загальнотеоретичне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ошкадеров Ігор Геннадійович ; М-во внутр. справ України, Донец. юрид. ін-т МВС України. — Кривий Ріг, 2018. — 20 с.
4. Права людини: різногалузеві теоретичні та практичні аспекти / Фігель Ю. О., Скрекля Л. І., Санагурська Г. М. ; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. — Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2018. — 261 с.
5. Людська гідність і права людини як основа конституційного устрою держави : зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. : (м. Хмельницький, 19-20 жовт. 2018 р.) / Конституц. Суд України, Хмельниц. ун-т упр. та права [та ін.]. — Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2018. — 410 с.
6. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Грень Наталія Михайлівна ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Львів, 2017. — 20 с.
7. Правові проблеми виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини в сфері приватного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Іванець Іван Петрович ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2016. — 18 с.
8. Тлумачення права: доктрини, розвинуті Європейським судом з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Кретова Ірина Юріївна ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2015. — 20 с.
9. Становлення та формування прецедентного права в Україні в контексті практики Європейського Суду з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Велічук Сергій Миколайович ; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". — Київ, 2014. — 20 с.

10. Права людини у фокусі новітньої історії / [передм., упоряд., за ред. Є. Ю. Захарова ; вступ. ст. М. Зальм]. — Харків : Права людини, 2013. — 417 с.
11. Свобода висловлювань і приватність : щокв. дод. до інформ.-аналіт. бюл. "Права людини" / засн.: Харків. правозахисна група. — Харків : Харків. правозахисна група
12. Свобода слова против страха и унижения : соц. експеримент в прямом эфире и первая карта эмоций Украины / Савик Шустер. — Киев : Брайт Стар Паблшинг, 2018. — 303 с.
13. Журналистика XXI. Новые СМИ и свобода слова / Антон Антонов-Овсєенко. — Харьков : Фолио, 2017. — 265 с.
14. Концепт «свобода слова» та його вербалізація в сучасному українському мас-медійному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Печончик Тетяна Іларіонівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології. — К., 2010. — 20 с.
15. Свобода слова : Рішення Верхов. Суду США / Під ред. М.Гаррісон та С.Гілберта ; [Пер. з англ.: Н.Комарова]. — К. : Оптима : Харк. правозахис. група, 2004. — 252 с.
16. Свобода слова в Україні в період становлення державності (1991-1997 роки) : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філос. наук. 10.01.08 / Н.В. Коноваленко ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, Ін-т журналістики. — К., 2000. — 19 с.
17. Право на свободу слова : Роль СМИ в экономическом развитии / [Р.Ислам, Дж.Стиглиц, Т.Бизли и др. ; Пер. с англ. Г.П.Бляблин, М.Ю.Васянин] ; Ин-т Всемир. банка. — М. : Весь мир, 2005. — 358 с.
18. Свобода масової інформації: конституційно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Середюк Вікторія Василівна ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2010. — 18 с.

13. Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)» від 16.11.1992 № 2782-ХІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>
3. Закон України «Про інформаційні агентства» від 16.07.2019 № 2704-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
5. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
6. Закон України «Про захист суспільної моралі» від 20.11.2003.
7. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23.09.1997.
8. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» від 23.09.1997
9. Закон України «Про видавничу справу» від 05.06.1997
10. Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996
11. Закон України «Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993.
23. Рекомендація № (96)4, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 3 травня 1996 року «Про захист журналістів за умов конфліктів і тиску»
24. Резолюція № 2 Ради Європи «Свободи журналістів і права людини» від 7-8 грудня 1994 р.
25. Рекомендація № (2003)13 Комітету Міністрів ради Європи державам-членам стосовно надання інформації через засоби масової інформації щодо висвітлення кримінальних процесів від 10 липня 2003 р.
26. Рекомендація № (2000)7 Комітету Міністрів ради Європи «Про право журналістів не розкривати свої джерела» від 8 березня 2000 р.

27. Рекомендація № (2002)2 Комітету Міністрів ради Європи «Про доступ до офіційних документів» від 21 лютого 2002 р.
28. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1003 (1993) «Про етичні принципи журналістики»
32. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Верховного суду України від 27.02.2009.
33. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: Лист Вищого господарського суду України від 28.03.2007.

14. Інформаційні ресурси

1. Судова влада. Єдиний державний реєстр судових рішень. <http://reyestr.court.gov.ua/>
2. Практика ЄСПЛ. Український аспект. <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl/>